

Systematisk risikovurdering af kriminalitetstruede børn og unge

VURDERINGSREDSKAB

HANDLEKATALOG

MINIGUIDE

ET VURDERINGSREDSKAB OG ET HANDLEKATALOG

Systematisk risikovurdering af kriminalitetstruede børn og unge er et vurderingsredskab, der bygger på forskningsbaserede beskyttelses- og risikofaktorer i forhold til børn og unges udvikling af kriminel adfærd.

Redskabet skal understøtte en systematisk vurdering af, hvilke risikofaktorer og ressourcer, der er til stede hos et barn eller en ung.

Til vurderingsredskabet hører et handlekatalog, der beskriver indsatser rettet mod de mest centrale risikofaktorer i vurderingsskemaet.

Formålet med redskabet og handlekataloget er dermed at

- › vurdere det enkelte barns risiko- og beskyttelsesfaktorer
- › identificere børn og unge, der har mange og/eller væsentlige risikofaktorer, som øger sandsynligheden for senere kriminel adfærd
- › bedømme og fastsætte en støttende og kriminalpræventiv indsats i forhold til det enkelte barn/den unge.

Redskabet forudsiger ikke, hvilke børn og unge der udvikler kriminel adfærd, og hvilke der ikke gør. Redskabet kan alene anvendes til at vurdere risiko.

Redskabet til systematisk risikovurdering kan anvendes i følgende sammenhænge til vurdering af ressourcer og risikofaktorer i forhold til kriminel adfærd:

- › I den faglige eller tværfaglige dialog mellem fagpersoner, der har daglig kontakt med et barn eller en ung, hvor der er bekymring for udvikling af kriminel adfærd.
- › I SSP-samarbejdet mellem skole, socialforvaltning og politi.
- › I forbindelse med den kommunale myndigheds behandling af underretninger fra politi, samt eventuelt efterfølgende udarbejdelse af kriminalitetshandleplan og/eller indstilling til retten eller ungesamråd.
- › Som tjekliste ved udarbejdelse eller opdatering af en børnefaglig § 50-undersøgelse for børn og unge, hvor der ønskes en vurdering af risikofaktorer i forhold til kriminel adfærd. I denne forbindelse anbefales det endvidere at supplere ressource- og risikoskemaet med anvendelse af Strengths & Difficulties Questionnaires (SDQ)-lærerskemaet.

REDSKABET BESTÅR SAMLET SET AF FØLGENDE DELE:

1. Et ressource- og risikoskema med angivelse af forskningsbaserede beskyttelses- og risikofaktorer for udvikling af kriminalitet hos børn og unge.

- › Ressource- og risikoskemaet med definitioner til de enkelte faktorer.
- › Ressource- og risikoskemaet i papirformat til udfyldelse.
- › En elektronisk applikation til ressource- og risikoskemaet.

2. Redskabet SDQ (Strengths & Difficulties Questionnaires) som supplement i forbindelse med en børnefaglig § 50-undersøgelse.

3. Procesbeskrivelse.

- › Vejledende retningslinjer for anvendelse af ressource- og risikoskemaet i forskellige sammenhænge.
- › Beskrivelse af anvendelse af SDQ (Strengths & Difficulties Questionnaires).

4. En miniguide til redskab og proces.

Find Handlekatalog og andre materialer til Systematisk risikovurdering på

www.socialstyrelsen.dk/systematiskrisikovurdering

RESSOURCER OG RISIKOFAKTORER

Ressource- og risikoskemaet er inddelt i seks områder:

- > udvikling og adfærd
- > sundhedsforhold
- > familieforhold
- > fritidsforhold og venskaber
- > skoleforhold
- > andre relevante forhold.

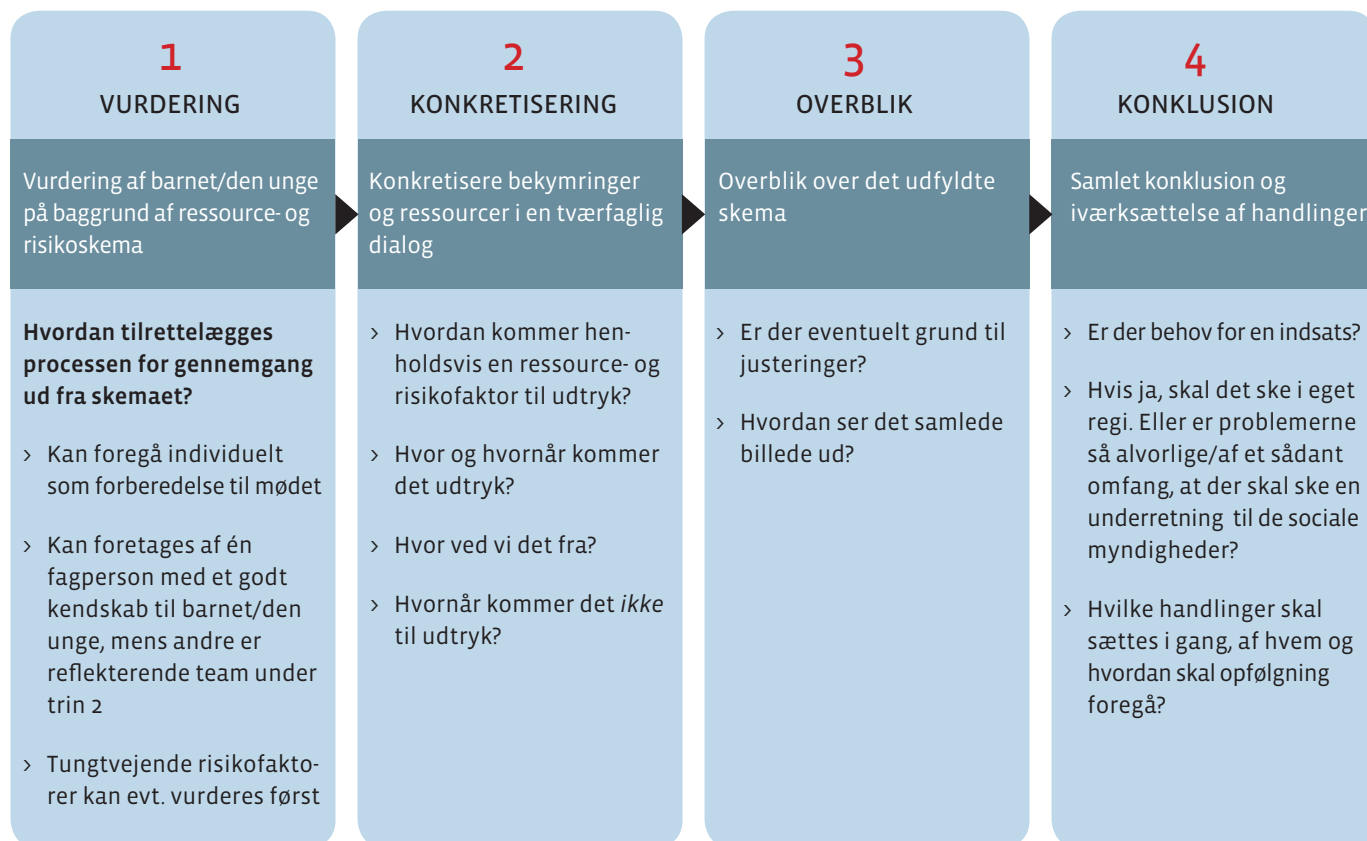
Beskyttelses- og risikofaktorer
25 ressourcer
6 risikofaktorer med let forhøjet risiko
10 risikofaktorer med en noget forhøjet risiko
15 risikofaktorer med væsentligt forhøjet risiko

Svarmuligheder:

- > Ja
- > Nej
- > Ved ikke
- > Irrelevant

Mulighed for kommentarer ved den enkelte faktor. Her kan eksempelvis angives, hvordan og i hvilke sammenhænge en ressource eller risikofaktor kommer til udtryk.

FORSLAG TIL PROCES VED ANVENDELSE AF RESSOURCE- OG RISIKOSKEMAET

RESSOURCE- OG RISIKOFAKTORER – forklaringer

UDVIKLING OG ADFÆRD	BEMÆRKNINGER
Kan kontrollere egne impulser	Kan kontrollere egen adfærd, evner at planlægge ud i fremtiden og udskyde egen tilfredsstillelse (alderssvarende).
Er fleksibel	Har en positiv tilgang/tilpasning til nye situationer og forsøger ikke at undgå disse (alderssvarende).
Positiv selvopfattelse	Oplever selvværd og er tilfreds med sit og familiens liv. Har overvejende positivt selvværd, selvtillid, antagelse om at kunne mestre problemer og en lav følelse af håbløshed. (Bemærk: Der må ikke være tale om en urealistisk eller ekstrem tro på egen formåen.)
Gode problemløsningsevner	Barnet/den unge er i stand til at løse problemer på en fornuftig/effektiv måde (alderssvarende).
Besidder gode verbale færdigheder	Er i stand til at udtrykke sig verbalt, dvs. anvende sproget til social kommunikation med andre (alderssvarende).
Opmærksomhed fra forældre i forhold til udvikling og adfærd (fk = forældrekompetence)	Fx forælder/forældrene elsker barnet ubetinget, forældrene ser barnets styrkesider og støtter udviklingen heraf, forældrene sørger for barnets hygiejne, og at barnet/den unges påklædning er ren og pæn og passer til alder, kultur og årstid. Forældrene støtter barnet i at lære om kultur og traditioner.
Aggressiv	Flere episoder med fysisk og/eller verbal aggressiv/truende adfærd
Lav grad af indlevelsevne	Barnet/den unge har svært ved at forstå, når andre er kedede af det.
Problemer med hyperaktivitet, koncentration eller opmærksomhed	Forældre, lærere eller den unge selv kan fortælle om rastløshed og besvær med at koncentrere sig om vanskelige eller kedelige opgaver.
Høj impulsivitet	Lav grad af kontrol over adfærd. Kan inkludere hyperaktivitet, impulsivitet, rastløshed, klodsethed, handler uden at tænke, er dristig/sensationssøgende, manglende evne til at planlægge ud i fremtiden, kortsigtet horisont, lav grad af evne til at udskyde tilfredsstillelse.
Tidligere begået kriminalitet	Har tidligere været mistænkt af politiet for kriminel adfærd, dvs. der er sket en underretning fra politi til sociale myndigheder.

FAMILIEFORHOLD

God relation/positivt forhold mellem forældre og barn	Angives med ja, hvis fagpersoner har erfaret, at der er en god og positiv relation mellem forældre/forældre og barn (omsorgsfuldt, varmt, god kommunikation m.m.), eller hvis barnet/den unge har givet udtryk for den beskrevne relation.
Positive rollemodeller i familien	Forældre, søskende eller andre nære familiemedlemmer, der er gode rollemodeller for barnet/den unge (er målrettede, aktive i skolen, det organiserede fritidsliv eller på arbejde, er ikke kriminelle, og har ikke et overforbrug/misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer).
Struktur og regler i hjemmet	Forældre udøver passende kontrol af barnet/den unges adfærd, og der er faste regler i hjemmet (fx for sprog, opførsel, komme-hjem-tider, sengetider, huslige pligter).
At være den førstefødte	Født som den første.
Lille familiestørrelse	Fire eller færre børn i familien.
Omsorg og støtte fra søskende eller bedsteforældre	Hvis fagpersoner har erfaringer med at barnet/den unge får omsorg og støtte fra ældre søskende eller bedsteforældre, bør dette angives som positivt.
Et hjem med stor fysisk plads	Barnet/den unge bor i et hjem, hvor der er to eller flere rum, udover antallet af børn i hjemmet.
Mor har født det første barn som teenager	Aldersforskel mellem mor og barn er mindre end 20 år.
Manglende erhvervsuddannelse hos far	Der svares bekræftende, hvis far ikke har nogen erhvervsuddannelse.
Manglende erhvervsuddannelse hos mor	Der svares bekræftende, hvis mor ikke har nogen erhvervsuddannelse.
Forældre med misbrug	En eller begge forældre har et misbrug af rusmidler.
Lejebolig	Huset eller lejligheden er lejet.
Udsat boligområde	To eller tre af følgende parametre skal være opfyldt: <ul style="list-style-type: none"> > mindst 50 % indvandrere og efterkommere i området > mindst 40 % af beboerne uden tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked > mindst 270 dømte pr. 10.000 indbyggere.
Forældrenes relation til barnet er ringe	En eller begge forældre udviser manglende varme og ømhed og/eller har en negativ holdning til barnet.
Forældre skilt	Barnets biologiske forældre er skilt i juridisk forstand.
Forældre/stedforældre har udøvet eller været ofre for vold	Forældre/stedforældre har været udsat for vold, eller de har selv udøvet vold over for andre, eventuelt dom for vold. Hvis der er tale om vold mellem forældre/stedforældre, skal "Konflikter forældrene imellem" besvares positivt.
Far straffet for kriminalitet	Dom for overtrædelse af straffelov, våbenlov eller lov om euforiserende stoffer inden for det seneste år.
Arbejdsløse forældre	En forælder eller begge forældre har været arbejdsløs i mere end 21 uger.
Anden baggrund end dansk	Barnet/den unge har dansk baggrund, hvis mindst en af forældrene/adoptivforældrene har dansk baggrund eller er født i Danmark. Hvis ikke dette er opfyldt, afkrydses bekræftende, at barnet ikke har dansk baggrund.
Konflikter forældrene imellem	Barnet eller den unge giver udtryk for, at forholdet mellem forældrene er konfliktfyldt, dvs. at der er mange konflikter eller et meget anspændt forhold. Fagpersoners erfaring med forældrenes indbyrdes forhold i overensstemmelse med ovenstående bør dog angives positivt med kommentar om fagpersoners opfattelse.
Uhensigtsmæssig opdragelsesstil	Blandet og eller straffende disciplin, lav grad af forældreinvolvering, manglende opsyn (dvs. forældrene ved ikke, hvor barnet/den unge er, hvem han/hun er sammen med, eller hvad han/hun laver).
Psykisk overgreb	Barnet/den unge giver udtryk for, at have oplevet, at forældre/stedforældre/samleverer til forældre har: <ol style="list-style-type: none"> 1) ydmyget eller nedværdiget barnet, fx i form af nedværdigende tiltale, ved at give udtryk for, at barnet/den unge er uønsket, ikke elsket eller værdiløs, eller ved at mobbe eller konstant kritisere barnet/den unge 2) truet barnet/den unge med fx fysisk afstraffelse eller med at blive smidt ud hjemmefra. <p>Fagpersoners erfaring med forældrenes/forældres samboendes optræden over for barnet/den unge i overensstemmelse med ovenstående bør dog angives bekræftende med en kommentar om fagpersoners opfattelse.</p>

Fysisk overgreb	<p>Barnet/den unge har oplevet, at forældre/stedforældre/ forældres samlever har:</p> <ul style="list-style-type: none"> > slået, sparket eller udsat ham/hende for anden vold, herunder slået med forskellige genstande > truet ham/ hende med våben (fx kniv, pistol) > taget kvælertag på ham /hende, eller kastet genstande efter ham /hende. <p>Eller fagpersoner har kunnet konstatere mærker, blødninger eller andre skader, fx blå mærker, brækkede knogler, stiksår, forbrændinger, som der er mistanke om skyldes slag, spark eller anden vold forårsaget af forældre eller disses samboer.</p> <p>Hvis man svarer bekræftende i "Fysisk overgreb" skal "Forældre/stedforældre har udøvet eller været ofre for vold" også besvares bekræftende.</p>
Mor straffet for kriminalitet	Dom for overtrædelse af straffelov, våbenlov eller lov om euforiserende stoffer inden for det seneste år.
SKOLEFORHOLD	
Barnet/den unge er motiveret for at gå i skole	Barnet/den unge er motiveret for aktivt at deltage i skolearbejdet og arbejder målrettet mod at præstere inden for egen formåen.
Gennemsnitlig intelligens eller derover	Der foreligger psykologisk undersøgelse, som indikerer normal begavelse eller derover.
Støtte fra lærer	Har en god kontakt til mindst én lærer, der støtter barnet/den unge.
Arbejde der understøtter skolen	<p>Fritidsjob, der ikke er i konflikt med skolegang, og som giver mulighed for læring ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> > mulighed for at bruge faglighed og evner > mulighed for at lære nyt > at det, der læres, kan bruges fremover > at der er psykiske eller fysiske udfordringer.
Opmærksomhed fra forældre i forhold til skole og læring (fk)	<p>Følgende forhold er overvejende til stede:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Forældrene støtter og hjælper barnet/den unge med lektielæsning og ser efter, at barnet/den unge har de rigtige bøger og ting med. > Forældre opmuntrer barnet til ny læring. > Forældre deltager i aktiviteter på skolen. > Forældrene viser interesse for barnets/den unges trivsel i skolen.
Tegn på manglende trivsel i skolen	Barnet/den unge ser ud til ikke at trives i skolen, fx ved underpræstation, social isolation, manglende deltagelse, kedsomhed eller mobning.
Begrænset skolegang: manglende skoletilbud eller stort fravær	<p>Besvares bekræftende, hvis mindst ét af følgende forhold er til stede:</p> <ul style="list-style-type: none"> > modtager reelt intet eller mangelfuldt skoletilbud > har et stort fravær fra skole.
Fire eller flere skoleskift	Fire eller flere skoleskift.
SUNDHEDSFORHOLD	
Er fysisk aktiv	Får regelmæssig motion, dvs. fysisk aktivitet, sport m.v. ud over gymnastik og idræt i skolen.
Opmærksomhed fra forældre i forhold til den unges sundhed (fk)	<p>Følgende forhold er overvejende til stede:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Forældrene sørger for en regelmæssig næringsrig kost og tilstrækkeligt med søvn. > Forældrene tager hånd om den unge, hvis denne får skader. > Forældrene opmuntrer den unge til at passe på sit helbred. > Forældrene sørger for, at den unges aftaler med læge og tandlæge som regel overholdes. > Forældrene følger op på og støtter den unge med hensyn til eventuelle lægelige anvisninger. > Forældrene sørger for, at den unge følger det officielle vaccinationsprogram (12, evt. 15 år). > Forældrene rådgiver den unge om passende seksuel adfærd.
Test påviser lav IQ	Der foreligger psykologisk undersøgelse, der indikerer dårlig begavelse.
Misbrug	<p>Barnet/den unge har et forbrug af rusmidler, der har et omfang og sker på en sådan måde, at det medfører legemlige, psykologiske og/eller sociale skader for den misbrugende eller dennes omgivelser.</p> <p>Rusmidler omfatter opioider, benzodiazepiner, centralstimulerende stoffer, hallucinogener, cannabis og alkohol.</p>

FRITIDSFORHOLD OG VENSKABER

Andre omsorgspersoner end moderen, fx venner og naboer	Barnet/den unge giver udtryk for, at der er personer i omgangskredsen (ikke familiemedlemmer), som kan bidrage til omsorgen for ham/hende.
Er velfungerende i sociale sammenhænge	I sociale sammenhænge opfører barnet/den unge sig hverken fjendtligt eller aggressivt. Barnet/den unge tager afstand fra antisocial adfærd (fx kriminalitet, misbrug af rusmidler, aggressiv adfærd).
Positive rollemodeller	Personer, jævnaldrende eller voksne (ikke nære familiemedlemmer), der er gode rollemodeller for barnet/den unge (er målrettede, aktive i skolen, det organiserede fritidsliv eller på arbejde, er ikke kriminelle og har ikke et overforbrug/misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer).
Nære ikkekriminelle venner	Har mindst én nær ikke-kriminel jævnaldrende kammerat, som barnet/den unge regelmæssigt bruger en del af fritiden sammen med.
Opmærksomhed fra forældre i forhold til fritid og venskaber (fk)	Følgende forhold er overvejende til stede: <ul style="list-style-type: none">> Forældrene forsøger at sikre, at barnet/den unge ikke er sammen med "uheldige" jævnaldrende eller voksne.> Forældrene opmuntrer barnet/den unge til at deltage i organiserede sociale aktiviteter.> Forældrene opmuntrer barnet/den unge til at dyrke sport eller anden fysisk aktivitet.
Antisociale venner	<ul style="list-style-type: none">> Et mønster af uansvarlig og antisocial adfærd hos personer i omgangskredsen, hvor tre eller flere af følgende forhold er til stede:<ul style="list-style-type: none">> ustabil skolegang> manglende evne til at rette sig efter sociale normer med respekt for loven> irritabilitet og aggressivitet> impulsivitet> ingen respekt for sandheden.> hensynsløshed hos barnet/den unge i forhold til egen eller andres personlige sikkerhed.> manglende skyldfølelse.
Manglende sociale relationer	Barnet/den unge har ingen eller få relationer til jævnaldrende.

ANDRE FORHOLD

Børnesag	Der foreligger en § 50-undersøgelse omhandlende det pågældende barn, og der er truffet afgørelse om foranstaltninger efter § 52 eller forældre- eller ungepålæg efter §§ 57 a eller 57 b.
Dreng	

SOCIALSTYRELSEN

Kontor for Sårbare Unge og Integration

Edisonsvej 18, 1. sal

5000 Odense C

SOCIALSTYRELSEN – VIDEN TIL GAVN